

Nobody Beats The Drum - Let It Go

festivali
Petra Meterc 12. Mednarodni festival animiranega filma Animateka,
7. – 13. december 2015

Poročilo z Animateke: žirantsko in dokumentarno

Žanrskost in festivalsko vzdušje, pa obilica gostov in posledično druženje animiranih misli, so med 7. in 13. decembrom že dvanajstič po vrsti oživili platna in živahno posegli v decembrsko meglo. In če je bilo lanskoletno vzdušje prepredeno z ljubkimi japonskimi bitjeci Akinorija Oishija, se je tokrat z umetnikom Rostom preselilo v sfero fantazem, temačnosti in rokenrola, začenši z otvoritvijo njegovih avdiovizualnih kreacij v kletnih prostorih Moderne galerije dan pred začetkom festivala. V pričujočem poročilu se bomo posvetili dvema širšima izsekoma festivala; sklopu žirantskih filmov ter retrospektivi animiranih dokumentarcev.

Rosto, nizozemski umetnik, lastnik in ustanovitelj studia Rosto A.D., deluje v miljeju neodvisnega kratkega

filma, svojo umetniško pot pa je začel z zdaj že kulturnim internetnim grafičnim romanom v nadaljevanjih *Mind my gap*, ki je nastajal med letoma 1998 in 2014 (skupaj obsega 26 epizod). Iz omenjenega projekta so izšli tudi animirani spin-offi, zbrani v trilogiji **Anglobilly Feverson** (2002), **Beheaded** (2000) ter **Jona/Tomberry** (2005). Anglobilly Feverson v stilu nadrealističnega filma ceste v kombinaciji animacije in žive akcije premišljuje o disfunkcijah časa in prostora, *Beheaded* je neprizanesljiva mora o rezanju glav, *Jona/Tomberry* pa v podobno morasti atmosferi prehajanja sanjskih svetov ob refleksijah in sekvenčnih ponavljanjih raziskuje meje med realnostjo, blodnjami ter projekcijami. Povezane so tudi animacije, in sicer z glasbo Rostovega

virtualnega benda demonskih, večno mladih članov Thee Wreckers. Takšne so glasbene animacije **No place like home** (2008), v katerem Rosto načena tema preobrazb jazov, pa **Lonely Bones** (2013), ki pobere nadaljevanje prejšnje animacije in je, tako pravi sam, halucinatorna izkušnja, namenjena različnim interpretacijam, kot bi to počeli z lastnimi sanjami. Rosto v svoje tako 3D kot 2D animacije vpeljuje različne tehnike, pogosto pa vanje vmeša živo akcijo, v kateri nemalokrat nastopa tudi sam, ujet v lastnih zgodbah. Na Animateki je bilo moč videti tudi njegov najbolj ambiciozen projekt – čudovito polurno animacijo **Pošast iz Nixa** (*The Monster of Nix*, 2011), ki je za razliko od ostalih namenjena tudi otroški publikli. V maniri glasbene pravljice predstavlja izkrivljen svet posameznika proti pošasti; za produkcijo je potreboval

kar 6 let, med drugimi pa je svoj glas filmu posodil celo Tom Waits(!).

Če se zadržimo pri temačni strani animacije, omenimo žiranta Roberta Morgana, angleškega animatorja, ki prek stop-motiona in žive akcije svoje delo usmerja v možnosti fizičnih transformacij, njegove pripovedi pa ves čas nihajo med morbidnim in grotesknim. Lutke, ki jih za animacije ustvarja iz silikonske gume in voska, so frankensteinovsko bizarne, njihova telesa so deformirana in razpadajoča, lutkovni medij pa Morgan izrablja za priklic občutij nelagodja ob mejnih – živih, a ne povsem naravnih – gibanjih in tkivih, s čimer zaide v nekakšen »uncanny valley« animacije.

Poleg Rosta in Morgana so v žiriji tokrat posedali tudi Julie Roy (producentka Kanadskega nacionalnega filmskega sveta), Jean-Luc Slock (ustanovitelj belgijskega animacijskega studia Camera-etc) ter Anet ter Horst (članica programske ekipe Nizozemskega festivala animiranega filma HAFF), zato smo v žirantskih sklopih ugledali tudi stvaritve omenjenih produkcij oziroma festivala. Jean-Luc Slock je predstavil plodovita dela omenjenega studia, med katerimi so bila zaradi specifičnosti produkcije najbolj zanimiva kolektivna dela otrok ali odraslih (**Yoyove dogodivščine**, 2013, **Butoyi** 2013, **Reptile Smile**, 2013), nastala na različnih delavnicah; studio se namreč pogosto ukvarja z izobraževalnim in socialnim aspektom animacij.

Ob pregledu sodobnega nizozemskega filma so prevladovali 3D produkcije; denimo **Mute** (2013), izjemno svežega kolektiva Job, Joris & Marieke (njihovo najnovejšo animacijo **A Single Life** (2015), smo sicer lahko ugledali tudi v naboru »Cartoon d'Or«), v katerem simpatično javčasti tvori brez ust po naključju revolucionarno odkrijejo moč govora, ter utripajoče kalejdoskopski glasbeni video modernističnih oblik, v katerega prek ekrana vstopi pisarniški delavec, **Nobody beats the drum: Let it go** (2014) avtorjev Maxa Italiaanderja ter Levija Jacobsa.

Ob ogledu nabora sodobnih kanadskih animacij se je zazdelo, da ustanovitelj

Kanadskega nacionalnega filmskega sklada Norman McLaren še vedno navdihuje in prepričuje animatorje v uporabo raznovrstnega nabora neračunalniške animacije. Poleg gline, kolažev, svinčnika ter fotografij smo tako v omenjenem fokusu lahko videli tudi neverjetno *pinscreen* animacijo avtorice Michele Lemieux, ene redkih, ki je kos napornemu analognemu delu z edinim trenutno delujočim Alexeïeff-Parker *pinscreen* zaslonom z 240.000 kovinskimi iglami. Lemieux je v animacijo **Tu in veliki drugod** (2012) na meta-način spretno vpletla medij sam, saj je pripoved zgradila kot refleksijo posameznika, ki, vaje le enega sveta, odkriva druge mutirane prostore; ti se prelivajo drug v drugega, v zadnji sceni pa se kamera odmakne celo od *pinscreena* samega kot od nekakšnega samotnega vesolja, katerega osnovni delci so v tem primeru igle.

Osrednja tema retrospektive decembrske Animatete je bila žanrsko zasnovana in je vzela pod drobnogled vse popularnejši animirani dokumentarni film – tj. animacijo v dokumentarni vlogi. Glede na videno se zdi, da v omenjenem žanru animacija deluje kot pomoč ali celo nadgradnja pojasnjevalni vlogi dokumentarnega; pojasnjuje abstraktne ideje, ilustrira osebne misli in čustva, zapolni neposneto, zakrije identiteto, neredko slika osebne izkušnje avtorja samega ... Čar vseh pa je zagotovo dejstvo, da je ravno pri animaciji avtorska manipulacija dokumentarne resničnosti, običajno zakrita v režiserjevih posegih v posneto, tu še bolj očitna in gledalcu povsem na očeh. Dokumentarni animirani film tako zagotovo ni faktilno slikanje realij, ampak predvsem raznovrstno preslikavanje subjektivnih resničnosti v različne medije in formate.

Omenjeni fokus se je začel z retrospektivo Bastiena Duboisa, francoskega avtorja, ki v svojem delu prek rotoskopije oživilja lastne skicirke s potovanj: najprej je to storil po potovanju na Madagaskar, nato pa je ustvarjal serijo tovrstnih dnevniških poročil pod naslovom **Obrazi s poti** (2013). Marie-Josée Saint-Pierre za razliko od Duboisa vztraja pri 2D sredstvih, ki jih prepleta z video

posnetki. Med njenimi deli so tako vizualni eseji-portreti (**McLarnovi negativni**, 2006, **Projekt Sapporo**, 2010, **Jutra**, 2014) kot tudi ovekovne lastne izkušnje materinstva (**Prehodi**, 2008, **Femelles**, 2012). Ob avtorskih retrospektivah se je Animatete ob fokusu povezala tudi s festivalom DOK Leipzig, ki, zanimivo, že zadnjih 15 let v programu DOK Leipzig predstavlja prav animirane dokumentarne filme.

Ob kratkih animiranih filmih sta se v retrospektivi odvrtela tudi dva celovečerna animirana dokumentarca. Poleg navezave »umetniškega« razuma z »znanstvenim« v pogovoru Michela Gondryja z Noamom Chomskim s spremnimi živobarvnimi kracarjami, ki delujejo kot ilustrirane pojasnitve misli obeh posameznikov (**Ali je veliki človek srečen**, 2013), je veliko pozornosti pritegnil tudi animirani dokumentarec – portret **Čarobna gora** (2015) romunske animatorke Ance Damian (prvi v »junaški« trilogiji, ki se ji avtorica posveča, **Crulic – Potovanje na drugi svet**, 2011, je bil na Animatete prikazan leta 2012). Avtorica je tudi tokrat v ospredje postavila posameznika z nenavadno življenjsko potjo: Adama Jacka Winklerja, poljskega alpinista, slikarja, predvsem pa aktivista in antikomunista. Winkler, ki se je iz Poljske zaradi komunistične oblasti preselil v Pariz, je v osemdesetih v svoji romantično donkihотовski želji po spremembi sveta odpotoval v Afganistan, kjer se je v tamkajšnjih gorah pod poveljstvom Ahmada Shaha Massouda boril z muščahedini proti Sovjetom. **Čarobna gora** je animiran kolaž animacijskih tehnik ter Winklerjevih osebnih fotografij, skic ter posnetkov, ki je prepleten prek zamišljenega voice-over dialoga Adama z njegovo hčerko in je bil osnovan na njegovih dnevniških zapisih. Film uspe prek različnih tehnik, od skic, temper, 2D, 3D, izrezkov, plastelina in še česa prikazati enega od razlogov za animirani dokumentarec in raznovrstnost možnosti poustvarjanja zgodbe nekoga, ki ga ne moreš več posneti (Winkler je leta 2002 tragično preminil). Ravno tega pa se je ob snemanju poprej omenjenega dokumentarca namreč bal tudi Gondry, ki na začetku filma humorno omeni tesnobni pritisk ustvarjalne sle, da film posname, dokler je Chomsky še živ.